

ý názor, ktorý tvrdí, že len rozlíšiť to, čo je dobré a to,

ne diela - sa opakuje stará újúcim spôsobom zmenilo nú umeleckú formu. Záro- Keď sa napríklad objavila nové predstavy, no neskôr o reagovalo na túto stratu azu a k abstrakcii.^{21, 22}

o rokmi, dnes by malo ísť mediálneho umenia. V po- za novými prostriedkami. ry, po druhej preto, lebo sa tu však aj uvedomovanie tematické nepochopenie akovať staré v novom, ale

ramátorom a nemusel vy- predstáv. Inak ostaneme z doterajších obrazových ktoré sú vlastné médiám. žnostiam média, že bude íí. Médium musí vstúpiť írený skôr z pohodlnosti, práve v dôsledku nových olstvú namiesto toho, aby dku z toho potom vzniká-

lu, teda rozvinúť obrazo- tom budú na hodnotenie pramenit z novej obrazo- ichej kritiky. V tomto sudzovatelia alebo členo- h diel. Skutočne jestvujú

škandalózne anachronizmy. Najnovšie som počul od jedného, inak celkom múdreho este- tika, že sa vôbec nemusíme starať o mediálne umelecké diela, pretože sú vraj očividne sla- bé, nedosahujú tradičnú úroveň obraznosti, napríklad vraj ešte nevidel nijaké elektronické umelecké dielo, ktoré by bolo schopné zopakovať niečo také, ako je klasické nanášanie fa- rieb vo viacerých vrstvách. To je číre malicherné kritikárčenie. Budeme len radi, ak sa ten- to teoretik nebude ďalej vyjadrovať k mediálnym dielam. Na druhej strane ani argument o potrebe nových kritérií nemožno príliš hypostazovať. Mohol by sa totiž dosť ľahko zne- užiť len na ospravedlňovanie skutočných slabostí. Priznávam, že som skeptický, do akej miery sa už napríklad v prípade videoumenia, hologramov alebo Cyberspace rozvinuli prí- rodzené mediálne možnosti. Myslím si, že som doteraz videl len málo presvedčivého.²³ Ale mali by sme si dopriať viac času – aj v našej hyperrýchlej dobe.

d/ Prechody medzi klasickou a digitálnou estetikou

Mimochodom predpoklad, že medzi predelektronickou a elektronickou estetikou jestvuje úplný zlom, nie je správny. Je zrejmé, že prostredníctvom elektronických foriem umenia sa mnohé staršie estetické očakávania dajú riešiť lepšie, intenzívnejšie a presvedčivejšie, ako to bolo v prípade starých prostriedkov. Už som spomínal príklad Tanguyho surrealizmu. Po- dobné nachádza surrealistická idea „écriture automatique“ takmer fantastickú realizáciu prostredníctvom interaktivity v elektronickej sieti. Autorstvo sa do veľkej miery rozpúšťa. Okrem toho nastupuje rozlúčka s tradičnou formou knihy, ktorú mnohí klasici moderny už dávno pocítovali ako obmedzujúcu a paradoxnú. Spomeňme si len na to, ako „bol úbohý Joyce nútený písať paralelne prebiehajúce príbehy v jednej knihe s jednosmerným priebe- hom, a to práve kvôli ontológii knihy“ - takto to svojho času vyjadril Nam June Paik.²⁴ Hy- pertext nás oslobodzuje od linearity, pocítovej už dávnejšie ako puto.²⁵ Alebo si pripo- meňme, ako Max Ernst vo svojich románoch – kolážach používal retuše a zásahy, ktoré by sa s dnešnou „pixel-technikou“ dali realizovať oveľa perfektnejšie.²⁶ Alebo keď vysvetľoval, že koláž je pre neho „alchýmiou vizuálnej predstavy, zázrakom, ktorý celkovo pretvára by- tosti a predmety zároveň so zmenou alebo bez zmeny ich fyzického alebo anatomického výzoru“²⁷, potom toto všetko by sa dalo vynikajúco realizovať dnešnými prostriedkami elektronickej obrazovej manipulácie.

Podobne vedie priama línia od dadaizmu k video-umeniu. Medzičlánkami sú happe- ning a fluxus a Nam June Paik je asi personifikáciou tohto prechodu. Alebo si spomeňme na futurizmus: Wibke von Bonin právom poukázal na to, že futuristi, ktorí hovorili, že ich doba „stvorila všadeprítomnú rýchlosť“, „v jazykovom sprítomnení imaginárnych priesto- rov a ich miznutia ... ďaleko predstihli svoje realizovateľné obrazné svety“. „Až elektronika umožnila“ naozaj rozsiahlym spôsobom realizovať futuristami propagované „zbavenie sa priestoru a času“.²⁸ Vo svetle nových možností vidíme aj skoršie umenie iným spôsobom. Kandinského kompozície z rokov 1940 – 1942, v ktorých sa po rokoch abstrakcie a kon- štrukcie opäť vracajú organické formy a ktoré sa celkove vyznačujú voľnou hrou a vyžarujú ducha ľahkosti, javia sa nám dnes ako geniálne anticipácie možností počítačovej grafiky.

Vo všeobecnosti musíme mať na zreteli, že nie všetky tradičné imaginácie umelcov sa dali realizovať prostriedkami, ktoré mali vtedy k dispozícii. K dejinám umenia patrí aj evi-